

BOLALARNING ANTROPOMETRIK KO'RSATKICHLARINI TURLI OMILLARGA BOG'LIQLIGI

Isaqova Nasiba Raxmatjonovna

Farg'ona jamoat salomatligi tibbiyot instituti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7479187>

Annotatsiya. Antropometriya - butun inson tanasini va uning alohida qismlarini o'lchash va tavsiflashdan (antroposkopiya) iborat bo'lgan va ularning miqdoriy tavsifini berishga imkon beruvchi metodologik usullar to'plami. Antropometrik tadqiqotlarni o'tkazish natijasida, ko'p sonli shaxslarning o'lchovlari asosida turli irqiy, yosh, kasbiy va jins guruhlari xususiyatlarining o'zgaruvchanligini baholash va taqqoslash imkonini mumkin. Ushbu maqolada 8-12yoshli bolalarning antropometrik ko'rsatkichlariga turli omillarning bog'liqligi keltirilgan.

Kalit so'zlar: yosh, jins, bo'y uzunligi, tana massasi, antropometriya, daun sindromi, semizlik.

ЗАВИСИМОСТЬ АНТРОПОМЕТРИЧЕСКИХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ ДЕТЕЙ ОТ РАЗЛИЧНЫХ ФАКТОРОВ

Аннотация. Антропометрия представляет собой совокупность методических методов, заключающихся в измерении и описании всего тела человека и его отдельных частей (антропоскопии) и позволяющих дать их количественную характеристику. В результате проведения антропометрических исследований можно оценить и сравнить изменчивость характеристик различных расовых, возрастных, профессиональных и гендерных групп на основе измерений большого числа лиц. В данной статье представлена зависимость различных факторов от антропометрических показателей детей 8-12 лет.

Ключевые слова: возраст, пол, рост, масса тела, антропометрия, синдром Дауна, ожирение.

DEPENDENCE OF ANTHROPOMETRIC INDICATORS OF CHILDREN ON VARIOUS FACTORS

Abstract. Anthropometry is a set of methodological methods that consist in measuring and describing the entire human body and its individual parts (anthroposcopy) and allowing them to be quantitatively characterized. As a result of anthropometric studies, it is possible to evaluate and compare the variability in the characteristics of various racial, age, occupational and gender groups based on measurements of a large number of individuals. This article presents the dependence of various factors on the anthropometric indicators of children 8-12 years old.

Keywords: age, gender, height, body weight, anthropometry, Down syndrome, obesity

KIRISH

Tarixning turli davrlarida antropometriyadan keng foydalanib kelingan. Antropometriya va antroposkopiya biologik va sud antropologiyasida eng muhim tadqiqot vositalari bo'lgan. Kuzatish va ma'lumotlarni yig'ishning bu ikki usuli ham tirik odam, ham skeletlangan odam qoldiqlarida amalga oshirilib kelingan. Tadqiqot vositalari sifatida ular insonning irqi, jinsi va tana o'lchamlari, masalan, bo'yi bo'yicha o'zgaruvchanligini tahlil qilishgan. Ushbu tadqiqot yo'nalishlari jinsiy dimorfizmni tavsiflovchi o'lchovlar va morfologik xususiyatlarni, shuningdek, ijtimoiy va jismoniy atrof-muhit omillari yoki oddiygina evolyutsion mexanizmlar, masalan, tanlov natijasida yuzaga kelgan jinslar o'rtasidagi farqlarni tushuntirib o'tgan. Tayanch-harakat

tizimining o'sishi bo'yicha ko'plab tadqiqotlar bolalar antropometriyasiga asoslangan. Masalan, bolada Daun sindromini keltirib chiqaradigan xromosoma mutatsiyasi bor-yo'qligini prognoz qilingan.

Antropometriya tarixi kraniometriya, paleoantropologiya, biologik antropologiya, frenologiya, fiziognomiya, kriminalistika, kriminologiya, filogeografiya, inson kelib chiqishi va kraneo-yuz tavsifi, shuningdek, turli xil korrelyatsiyalar kabi o'z ichiga oladi va qamrab oladi.

Antropometriyaning paydo bo'lishi 19-asrga to'g'ri keladi va fransuz antropologi P. Broka nomi bilan bog'liq. Uning keyingi rivojlanishiga R. Martin va antropologlar: V. V. Bunak va A. I. Yarxo katta hissa qo'shdilar. Birinchisi antropologik asboblari (antropometr, sirkul, o'lchov tasmalari...) yordamida aniqlangan. O'lchovlar ma'lum bir antropometrik nuqtalar o'rtasida amalga oshiriladi. Umumiy (tana uzunligi, vazni, ko'krak qafasi aylanasi, bosh aylanasi) va shaxsiy (oyoq va qo'lning uzunligi, aylanasi, har bir barmoq uzunligi, yuz qism o'lchovlari, va boshqalar) tana o'lchamlari mavjud. Bundan tashqari shaxsni tavsiflovchi xususiyatlarni aniqlash (tana qismlarining shakllari, teri pigmentatsiyasi, soch va ko'zlar rangi, soch shakli va boshqalar) aniq chegaralangan mezonlar asosida shakllantirilgan o'lchovlar asboblari, mulyajlar, sxemalar yordamida amalga oshiriladi. Masalan, V.V.Bunak ko'z rangi shkalasi uchun 12 xil rang variantini, Fisher-Zaller soch rangi shkalasi uchun - 40 ta rangni hisobga oladi. Bundan tashqari antropometriyada antropologik suratga olish usullari keng qo'llaniladi. Antropometrik ko'rsatkichlarni tavsiflovchi zamonaviy tahlil usullari (rentgen, ultratovush tekshiruv) joriy etilgan. Irqshunoslik va etnik antropologiyada bosh, yuz, bosh suyagi, tana uzunligi o'lchanadi, irqiy tiplarni farqlash uchun ko'z, teri, soch va boshqalar rang shkalasi qo'llaniladi.

Inson morfologiyasida va ayniqsa, jismoniy rivojlanish darajasini aniqlashda tana massasi, tana uzunligi (bo'yi) va boshqa bo'ylama, ko'ndalang va aylana o'lchovlari hisobga olinadi. Ularning asosida odamlar va aholining turli guruhlari jismoniy rivojlanish darajasini aniqlash imkonini beruvchi standart shkalalar yaratilgan.

Antropometrik tadqiqot davomida to'plangan ma'lumotlar statistik (biometrik) ishlov berishdan o'tkaziladi.

Antropometriya klinik amaliyotda, sud tibbiyotida (yoshni tekshirish uchun), akusherlikda (ayolning tos suyagi hajmini, yangi tug'ilgan chaqaloqlarning etuklik darajasini aniqlashda), pediatriyada (bolalar jismoniy rivojlanishini nazorat qilish uchun) va gigienada (bolalar, maktabda) qo'llaniladi. , professional va boshqalar). Antropometrik ma'lumotlar harbiy xizmatga yaroqliligini baholash, kiyim-kechak, poyabzallarni standartlashtirish, ish joylarini oqilona tashkil etish, turli ijtimoiy-iqtisodiy va boshqa tadbirlarning aholining jismoniy rivojlanishi va salomatligiga ta'sirini baholashda keng qo'llaniladi. Shunga muvofiq, ommaviy ishlab chiqarilgan buyumlarni (kiyim-kechak, poyabzal) standartlashtirish va ish joylarini oqilona joylashtirish ham antropometrik ma'lumotlarga asoslanadi.

MATERIAL VA METODLAR

Yo'g'on ichak kasalliklarida kuzatiladigan qabziyatni bolalarning antropometrik ko'rsatkichlarini aniqlash maqsadida 18yoshgacha bo'lgan bolalarning antropometrik ko'rsatkichlarni o'lchadik. Shunga muvofiq antropometrik o'lchovlarni o'z ichiga olgan so'rovnomalar shakllantirib, unga bolaning quyidagi antropometrik ko'rsatkichlarni kiritdik: tana vazni, bo'y uzunligi, tana massasi indeksi, qo'l uzunligi, yelka uzunligi, har bir barmoqlar uzunligi, oyoq uzunligi, oyoqning har bir barmoqlarining uzunliklari, bosh aylanasi, ko'krak aylanasi.

NATIJA VA XULOSA

Tarozi yordamida tana massasi o'lchandi. Tana massasi salomatlik holatini baxolash, to'g'ri ovqatlanishni tanlash va davolash samaradorligini baholash uchun ham foydalaniladi. Bemorning tana vaznini solishtirish va preparat dozasini tayinlash uchun tana massasini bir xil sharoitlarda: ertalab, och qoringa, ichak va siydik pufagini bo'shatgandan keyin va bir xil ichki kiyimda amalga oshirilishi kerak. Taroziga solishdan oldin tarozi to'g'ri o'rnatilganligini tekshiriladi.

Inson tanasining uzunligini o'lchash stadiometr yoki santimetr lenta yordamida amalga oshiriladi. Bolalar oyoq kiyimlarini yechib, platformada orqa tomoni bilan turadi, tanasi va oyoq-qo'llari tekislanadi, to'piqlari tegib turadi, paypoqlari bir-biridan ajralib turadi. To'piq, dumba, skapulyar bo'shliq va boshning orqa qismi tegib turadi, bosh orbital-quloq gorizontallida (quloq va ko'zning tashqi eshitish yo'llari bir xil darajada). Planshetni boshiga tushirib, ular planshetning pastki chetidagi raqamlar shkalasiga qarashadi, bu bola tanasining balandligiga mos keladi.

Ko'krak atrofini o'lchash yumshoq santimetrli lenta bilan amalga oshirildi. O'lchov tinch nafas olish holatida, maksimal nafas olish va ekshalasyonda amalga oshiriladi.

Qorin bo'shlig'ining atrofini o'lchash yumshoq santimetrli lenta bilan, ertalab, och qoringa, ichak va siydik pufagi bo'shatilgandan keyin amalga oshiriladi. Aylana bo'ylab yumshoq santimetrli lenta qo'llaniladi: old tomondan - kindik darajasida, orqada - III bel umurtqasi darajasida. Deyarli barcha o'lchovlar millimetrda (tana uzunligi va ko'krak qafasi - santimetrda) ifodalanadi. O'lchov aniqligi terining yog'li burmalari uchun 0,2-0,5 mm dan tanadagi aylana o'lchamlari uchun 5 mm gacha. Tana vazni tibbiy tarozida 100 g aniqlikda aniqlanadi. A. natijalari variatsion statistika usullari bilan qayta ishlanadi va indekslar, egri chiziqlar, morfogrammalar, shkalalar, nomogrammalar va boshqalar shaklida taqdim etiladi.

Ushbu tadqiqotimiz Farg'ona tumanidagi 39-maktabning o'quvchilari orasida o'tkazildi hamda natijalar norma bilan solishtirildi. Normadan past yoki yuqori bo'lgan bolalarning salomatlik ko'rsatkichlari chuqurroq o'rganildi. Jami 230 nafar 8-12 yoshli bolalar tekshiruvdan o'tkazildi. Shulardan 127 ta qiz bolalar va 103ta o'g'il bolalar (55.21% qiz bolalar va 44,79% o'g'il bolalar)da antropometrik ko'rsatkichlar o'lchandi. Jumladan, 67nafar 8-9 yoshli bolalar, 75nafar 9-10 yoshli bolalar, 88nafar 11-12yoshli bolalarning antropometrik ko'rsatkichlari aniqlandi. Shundan 11nafar 8-9yoshli bolalarda (16.41%), 20nafar 9-10yoshli bolalarda (26.66%), 22nafar 11-12 yoshli bolalar(25%)da normadan chetlanish holatlari kuzatildi. Normadan chetlanish sabablari va bollarning jismoniy rivojlanish ko'rsatkichlariga ta'sir etuvchi omillar o'rganilmoqda.

REFERENCES

1. Аринчин Н.И. Оценка биологического возраста по состоянию функциональных систем организма // Основные закономерности роста и развития детей и критерии периодизации. – Одесса, 1975. – С. 11–12.
2. Ванюшин Ю.С., Ситдииков Ф.Г. Критерии биологической надежности сердечно-сосудистой системы // Казанский медицинский журнал. - 2001. – Т. 82. - № 5. - С. 331–332.
3. Воронцов И.М. Закономерности физического развития детей и методы его оценки //Учебно-методич. Пособие.- Л., 1986.- 56 с.

4. Завьялов С.И. Антропометрические размеры и физическое состояние школьников на рубеже XXI века. Методы определения и оценки. Научно-методическое пособие для методистов и преподавателей физической культуры. – Тула, 2001. – 67 с.
5. Камилова Р.Т. Унифицированная методика исследования и оценки физического развития детей и подростков. Ташкент: Изд-во им. Абу Али Ибн Сино, 1996.-22с.
6. Сальников В.А. Возрастное и индивидуальное в структуре спортивной деятельности: Монография. – Омск: Изд-во СиБАДИ, 2000. – 160 с.
7. Афанасиевская Ю.С. Характеристика соматотипов юношей и девушек Краснодарского края/О.В.Калмин, Ю.С.Афанасиевская, А.В.Самотуга// Материалы докладов X Конгресса международной ассоциации морфологов. Морфология. 2010. Т.137, №4.С.86.
8. Орлова М.И. Динамика показателей длины и массы тела детей первого года жизни, находящихся на естественном вскармливании по рекомендациям Национальной программы оптимизации вскармливания детей первого года жизни в РФ/Кузмичев Ю.Г, Орлова М.И.//«Врач-аспи-рант».-2012 .-№5.3(54).-С.459-466.
9. Ядгарова Г.С., Норова М.Б., Тешаев Ш.Ж., Каюмов Х.О., Суюнова М.Х. Табийий ва сунъий озиклантирилган олти ёшли соғлом болалар юзи ва пастки жағ бурчаги морфометрик параметрлари // Ўзбекистон тиббиёт журнали, 2014, №6. – Б. 102–105 (14.00.00. № 8)